

Elvind Merok
Kommuneoverlege
Legekontoret
9590 Hasvik

DISTRIKTSMEDISINENS ETISKE DIMENSJON –

Et forprosjekt.

Veileder: Åge Wifstad, førsteamanuensis medisinsk filosofi, ISM, Universitetet i Tromsø

Innledning:

Distriktsmedisinens etiske dimensjon har engasjert meg siden min første tid som turnuslege i Loppa kommune i Vest-Finnmark i 1985. Og denne interessen har fulgt meg, mer eller mindre bevisst, gjennom distriktsmedisinsk praksis som kommunelege og kommuneoverlege, undervisningsvirksomhet i medisinstudiet i Tromsø og på masternivå Innen ulike helsefagutdanninger, dokumentarfilmproduksjoner og boken «Mellom nostalgi og avantgarde – distriktsmedisin i moderne tid» (Lian, Olaug S og Merok, Eivind (red.) 2005).

Pasientens verden

Etter noen år dominert av kommunelegearbeid i Hasvik kommune ble jeg for alvor brakt inn igjen på dette etikk-spolet i januar i år via lesningen av læreboken «Helsefagenes etikk (Wifstad 2013)», der jeg holdt et kort innlegg om boken under lanseringen 31.1.13. Boken traff meg på i hvert fall to ulike måter:

For det første på grunn av sin grunnholdning om å forstå etikken «nedenfra», ut fra praksiserfaringer, og ikke «ovenfra» ut fra etiske teorier. For det andre ved å føle meg spesielt tiltalt ut fra kapitlet «Pasientens verden»: Her vektlegger forfatteren, ut fra etikken, betydningen av å forholde seg til pasientens verden: «Det er ikke bare snakk om et møte mellom to personer – den profesjonelle og den som søker hjelp. Det er nettopp snakk om *verden* i betydningen, sted, kultur, språk, tradisjon, historie, virksomhet. Pasienten har sin verden, et sted hun hører hjemme» (Wifstad 2013:98). Med utgangspunkt i en fortelling om en nyutdannet lege som blir utkalt til en alvorlig syk pasient, knytter forfatteren etikken sammen med begreper som *forståelseshorisont*, *et utvidet klinisk blikk* og

fortellingen eller narrativet. Forfatteren bruker her en typisk distriktsmedisinsk erfaring for å si noe allment om etiske utfordringer innenfor klinisk arbeid generelt.

Dette får betydning av to grunner: For det første koblingen av etikken opp mot en forståelse av pasientens og fagpersonens ulike *verdener*, og dermed sammenkoblingen av etikk og hermeneutikk (forstått som en befatning med forståelsens grunnvilkår) innenfor en genuin distriktsmedisinsk praksissammenheng. For det andre ettersom forfatterens eksempel er hentet fra en artikkel jeg publiserte i Tidsskrift for Den norske legeförening for flere år siden (Merok 2001). Fortellingen baserer seg på en erfaring som fikk skjellsettende betydning for min egen forståelse av distriktsmedisinsk praksis. Men i 2001 var jeg ikke i stand til å reflektere dypere over denne fortellingens etiske relevans. Wifstad foretar i kapitlet «Pasientens verden» en slik refleksjon. Og han gjør viktige koblinger opp mot begreper som *forståelseshorisont* og *narrativ etikk*. Men han erkjenner at det melder seg flere kunnskapsteoretiske problemstillinger her, som det ikke blir mulig å gå inn på innenfor denne lærebokens rammer (*forståelseshorisont* er et grunnbegrep i Gadammers hermeneutikk).

Det er her Wifstad i en viss forstand gir stafettpinnen videre til distriktsmedisineren: Hvordan kan distriktsmedisinske praksiserfaringer forstås i et etisk perspektiv? Og hvilke spørsmål melder seg når etikken og hermeneutikken møtes? Og dernest hvilken plass har fortellingen, *narrativet*, innenfor en slik tilnærming til distriktsmedisinsk praksisforståelse?

Det er her jeg ønsker å koble meg på med mitt prosjekt i form av et, i første omgang, forprosjekt:

Forprosjektet er en innarbeidelse mot det jeg ser for meg som det påfølgende hovedprosjektet: Distriktsmedisinsens etiske dimensjon. Inngangen til dette går gjennom begrepet *pasientens verden*. Dette begrepet har gått som en, dels uerkjent, rød tråd gjennom tidligere virksomheter og prosjekter jeg har vært delaktig i:

Kurslederansvar for «Sykdom og samfunn» i medisinstudiet i Tromsø 1997-2003.

Ønsket om i dette kurset å fokusere på betydningen av å forholde seg til pasientens verden førte til produksjon av dokumentarfilmene «Else – hjemme i verden» (31' 1999) og den utvidede versjon «Hjemme i verden» (63' 2003). Den siste produsert med støtte fra Nasjonalt senter for distriktsmedisin, og brukt i over hundre ulike undervisnings- og formidlingssammenhenger i Norge og 13 andre land.

Boken «Mellom nostalgi og avantgarde – distriktsmedisin i moderne tid» (Lian, Olaug S og Merok, Eivind (red.) 2005) var et forsøk på en bred belysning av feltet distriktsmedisin fra ulike faglige ståsteder. Distriktsmedisinsens etiske dimensjon ble her kun antydnet: «Denne nærheten gir også

praksisformen en særegen etisk dimensjon, en forbundethet mellom lege, folk og sted som kan sees som et særtrekk ved distriktsmedisin(170).»

Oppsummering:

I forprosjektfasen ønsker jeg å lese meg opp på nyere distriktsmedisinske publikasjoner relatert til distriktsmedisinens etiske dimensjon. Dette inkluderer en orientering henimot et stort og voksende felt, nemlig *narrativ etikk*. Som et resultat av dette vil jeg avgrense problemstillingen og utarbeide en mer omfattende prosjektbeskrivelse, som vil danne grunnlag for en oppfølgende søknad til Programmet høsten 2013. Dette prosjektet vil ha en publikasjon som sitt formål.

Sammendrag:

På bakgrunn av tidligere undervisningserfaring, publikasjoner, dokumentarfilmproduksjoner og ikke minst over 20 års distriktsmedisinsk praksis ønsker jeg å gå dypere inn i tematikken *distriktsmedisinens etiske dimensjon* med utgangspunkt i begrepet *pasientens verden*. Prosjektet er delt i to: En forprosjektfase frem til 1.10.2013 med litteraturstudier, avgrensning av problemstilling, utarbeidelse av prosjektbeskrivelse og ordinær søknad til Programmet. Deretter en prosjektfase som skal munne ut i en publikasjon.

